

CE ESTE, CE POATE FI, CE TREBUIE SĂ FIE UN MUZEU, ASTĂZI!

Dr. Corneliu BUCUR

Muzeul, în ansamblu și fiecare tip de muzeu în parte, funcție de **profilul colecțiilor** (de istorie, arheologie, etnografie, istorie naturală, de artă, sau de tehnică, etc.), de **sistemul de expunere** (pavilionar, în aer liber) sau de **concepția fundamentală a expoziției** (obiectuală sau de proiecție fenomenologică, monoetnică, pluri-etnică sau multiculturală, sincronică sau diacronică), constituie o problemă specială (teoretică sau practică), necesitând o tratare individuală. O abordare globală nu este în măsură să clarifice problema unei atari cazuistici, de o complexitate remarcabilă.

În locul unei teorii, de dragul teoriei, cred că mai utilă ar fi, pentru înțelegerea unui mod concret de abordare a unui asemenea caz, prezentarea **concepției noastre manageriale**, elaborate în anul 1990 și proiectată, într-o primă etapă, pentru perioada 1990-2005 (am ales această etapă funcție de semnificație excepțională a datei finale: aniversarea Centenarului Muzeului „Astra”), concepție prin care am urmărit **restructurarea funcțiilor muzeale** în perspectiva cerințelor mileniului trei, a integrării europene, a competiției internaționale, a cerințelor mereu sporite din partea publicului muzeal, în plan științific, educațional, cultural, recreativ și ca divertisment și distracție, pornind de la premiza că trebuie abandonat **conceptul vetust de „muzeu conservă”** sau „muzeu cimitir” și abordat **conceptul modern de „muzeu viu”**, interactiv care integrează: „muzeul-școală”, „muzeul-centru cultural”, „muzeul-amfiteatru”, „muzeul-universitate”, „muzeul-târg al valorilor tradiționale”, „muzeul-olimpiadă

școlară”, „muzeul-festival folcloric”, „muzeul-centru cinezic” pe profilul etnologic sau antropologic, în cazul nostru, „muzeul-parc” pentru loisir, etc.

Am pornit, în anul 1990, după un program (care, la rândul său, evidențiază progresele realizate, în etapa anterioară: 1980-1990, prin care am transformat **Muzeul Tehnicii Populare**, într-un **Muzeu al Civilizației Populare Tradiționale din România**).

Am beneficiat, în elaborarea noii concepții, de specializarea mea, în anii 1969-1970 în etnocinematografie (prin stagiul petrecut la Institutul de Film științific din Göttingen-Germania), de asimilarea – favorizată de participarea la reuniunile ale Asociației Internaționale de Mulinologie și Asociației Europene a Muzeelor în aer Liber – conceptului revoluționar de „museum vivum”, în sfârșit, de înțelegera concepției modern-occidentale privind calitatea MUZEULUI de a fi un **centru cultural polivalent**, în sfârșit, de identificarea primelor semnale, îndosebi din Asia (Japonia, Coreea de Sud, Thailanda și Filipine) privind legiferarea unor programe naționale de protecție, cea mai înaltă prețuire și valorificare, prin educație și turism, a patrimoniului cultural imaterial, (spre exemplu, în cazul Japoniei, prin programul **Tezauru umane vii**, adoptat urgent și de noi, după 1990), asimilate de UNESCO prin Recomandarea de la Paris din 1989, privind importanța **patrimoniului cultural imaterial**, confirmat și consolidat apoi, de Convenția UNESCO din 17 oct. 2003.

În esență, **programul adoptat de noi**, în 1990 (prezentat în derularea și împlinirea sa prin editarea volumului „Cibinium 1990-2000”, apărut la Sibiu,

în anul 2000) conturează următoarele obiective:

1. Valorificarea superioară și diversificată tematic a colecțiilor, prin profilarea distinctă a fiecărei unități muzeale;

1.1. Muzeul Civilizației Populare Tradiționale „Astra”, ca muzeu al istoriei civilizației populare românești, având la bază paradigma lui Franz Boas, părintele antropologiei universale: „pentru cercetător, important nu este să știe cum sunt lucrurile, ci cum au ajuns să fie ceea ce sunt”.

1.2. Muzeul Civilizației Transilvane „Astra”, ca muzeu de esență multiculturală (al reflectării condiționărilor culturale interetnice din Transilvania) și de reprezentare expozițională interdisciplinară, continuator, într-o concepție modernă, a Muzeului „Astra”.

1.3. Muzeul de Etnografie Universală „Franz Binder” (unicul de acest profil în țară), care valorifică, în premieră absolută, colecțiile aduse în sec. XIX din Africa și Orient, completate în ultimele decenii cu colecții din întreg universul.

1.4. Muzeul de Etnografie Săsească „Emil Sigerus” (conceput ca întâiul muzeu din România care valorifică, sintetic și secvențial, bogatul și valorosul patrimoniu de artă populară săsească).

1.5. Muzeul Culturii Populare a Rromilor (proiect în derulare, ce urmărește fondarea în țara noastră a primului muzeu dedicat etniei rromilor).

2. Asigurarea fiecărei unități muzeale a condițiilor proprii de depozitare a patrimoniului, de valorificare expozițională a colecțiilor, de

specializare (calificare superioară) a propriului personal, prin pregătirea doctoratului în științe, prin implicarea într-un sistem de relații internaționale, la un nivel de competiție și colaborare de pe poziții egale, prin participarea la proiecte comune.

2.1. Pavilion central și pavilion expozițional, în cadrul Muzeului în aer liber din Dumbrava Sibiului

2.2. „Casa Hermes” (Piața Mică nr. 11), pentru Muzeul de Etnografie Universală „Franz Binder” (restaurată capital și valorificată din subsol, până în mansardă)

2.3. „Casa Artelor” (Piața Mică 21-22), în curs de restaurare, cu ajutorul fondurilor de la BERD și Ministerul Culturii și Cultelor (cu finalizarea în luna iunie), pentru **Muzeul „Emil Sigerus”** (care mai deține și subsolul de la imobilul din Piața Mică 12, unde am organizat Expoziția permanentă de cahle)

2.4. Proiectul revenirii în sediul inițial (Palatul ASTREI), în care a mai funcționat în perioada 1905-1950), ca „Muzeu al Asociațiunii” (cuvinte inscripționate pe frontispiciul edificiului, încă din 1905) a Muzeului Civilizației Transilvane „Astra”).

3. Organizarea Departamentului de Cercetare Științifică (astăzi cu 7 cercetători științifici) și realizarea unui amplu program de cercetare și valorificare științifică a colecțiilor, după normele aplicate în instituțiile de cercetare academică.

3.1. Catalogarea colecțiilor prin lucrări științifice de nivel european și în baza unor studii comparatistic-europene (după catalogul monumentelor din Muzeul în aer liber, a urmat Catalogul colecției de cahle - sub tipar - și

urmează „Catalogul icoanelor și obiectelor de cult” și „Catalogul științific al mijloacelor de transport”);

3.2. Continuarea editării volumului **Cibinium**, ca o culegere de studii și materiale de etnologie, muzeologie, conservare-restaurare, pedagogie muzeală, management și marketing cultural;

3.3. Pregătirea unor **teze de doctorat** și publicarea unor **tratate științifice** de nivel academic, prin valorificarea superioară a cercetărilor:

3.3.1. **Tratat de istorie a civilizației populare românești** (2 volume, 622 p., C. Bucur)

3.3.2. **Tratat de etnomuzeologie românească**, 2 volume, 540 p. (C. Bucur)

3.3.3. **Tratat privind istoria mijloacelor de transport din România** (2 volume, 700 p., V. Deleanu)

4. Organizarea unor **departamente paramuzeale de excelență** (de înaltă calificare profesională, cu o dotare tehnică performantă)

4.1. **Centrul de Informare și Documentare “Cornel Irimie”**, devenit “centrul nervos” central al instituției, autor de CD-ROM-uri, CD-uri, Touch-screen-uri, programe Web în engleză și română, autor al digitalizării colecțiilor și arhivelor etc.

4.2. **Laboratorul de restaurare – conservare** cu două structuri (și sedii) distincte: pentru monumentele din muzeul în aer liber și pentru patrimoniul mobil (cuprinzând 10 ateliere specializate). Din anul 2003 a devenit și **Centru pentru formarea și specializarea restauratorilor și conservatorilor**, în plan național

4.3. **Studioul „Astra Film”** (unic în sistemul muzeal național), realizator

al unor filme documentare despre toate manifestările culturale proprii, organizator al Festivalului Mondial al Filmului Documentar și Antropologic, care ne-a adus cca. 2600 filme de gen, în propria arhivă

4.4. **Centrul de PR, pedagogie muzeală, turism - marketing cultural și integrare europeană**, devenit un centru pivot al întregii instituții, inițiator al unor programe europene (“Școli și muzee pentru Europa”), de educare în spiritul formării unei conștiințe europene, pe baza cunoașterii patrimoniului muzeal, a unor programe de pedagogie muzeală – unice în țară, al unor strategii de valorificare turistică, cu impact național și internațional, cu tematici specializate pentru fiecare categorie de turiști, etc..

5. Încheierea unui **protocol cu Universitatea “Lucian Blaga”**, prin care Muzeul “Astra” devine un amplu “șantier” (ateliere și laboratoare) pentru practica universitară. Specialiștii muzeului activează, ca și cadre universitare asociate, la cele două facultăți (de Istorie și Patrimoniu și de Științe, Secția Sociologie-Etnologie), iar șefii de promoție sunt în mod regulat, angajați în muzeu.

6. **Specializarea serviciilor turistice** cu accent pe valorificarea superioară a tuturor resurselor și valențelor muzeului: cazare (53 locuri), servirea mesei în cărciumă, hanuri și birt, tradiționale (monumente originale reciclate funcțional în muzeu), transportul în muzeu cu minicarurile, cu trăsurile și săniile trase de cai sau plimbările cu lotile pe lac, slujbe religioase și cununii la bisericile-monument din muzeu, spectacole folclorice pe scena de pe lac, cu amfiteatru în aer

liber, proiecții de filme în pavilionul de la intrare, ghidaje electronice în limbi străine etc. etc.

7. Organizarea, în tot sezonul estival, a unor **ample manifestări folclorice** în cadrul programului **“Tezauru umane vii”**, prin cele șapte programe specializate (Târgul anual al creatorilor populari, cu Galeriile de artă populară, Olimpiada Națională “Meșteșuguri artistice tradiționale”, Academia Artelor Tradiționale, Festivalul Național al Tradițiilor Populare și simpozioanele internaționale pe tema patrimoniului cultural imaterial).

8. Organizarea frecventă de **anchete și sondaje sociologice** pentru investigarea publicului real (vizitator) și virtual, pe cele mai diverse teme privind relația lor promuzeală, urmate de adoptarea programelor și mesajelor la solicitările și dorințele publicului.

9. Organizarea, cu mare frecvență, a **reuniunilor științifice și culturale internaționale**, prin cooptarea Muzeului ASTRA în structurile organelor internaționale, continuată prin participarea la cele mai importante reuniuni internaționale ale UNESCO, ICOM, ICOMOS, IOV ș.a.

10. **Mediatizarea amplă și diversă a muzeului**, prin toate sistemele clasice și moderne (panouri mari la intrările în oraș, panouri și săgeți indicatoare pe tot traseul auto, urban, de acces în muzeu, firme diversificate la toate sediile și porțile de acces în muzeu), publicații de cea mai largă circulație (pliante, afișe, cărți poștale, albume, ghiduri), filme documentare, programe de prezentare și valorificarea, tot mai intensă, a patrimoniului și programelor prin sisteme și mijloace electronice (site-uri pe Internet, touch-screen-uri, etc.).

Ceea ce este de subliniat, în mod esențial, e faptul că acest proiect a fost conceput ca un **program durabil**, permanent optimizat (spre ex. după amplele lucrări, recente, de RK la sistemul de iluminat din muzeul în aer liber, urmează ca, în acest an, să inaugurăm, iar de anul viitor să permanentizăm, vizita nocturnă). Reușind performanța de a ne apropia de cifra de 100.000 vizitatori pe an și 6,5 miliarde lei încasări anual, Muzeul ASTRA a devenit instituția preferată a sibienilor, noi găsind cele mai diverse sisteme și tarife protecționiste pentru atragerea publicului de toate vârstele (“Asociația Prietenii Muzeului „Astra” este o realitate viabilă și un model de „fraternizare” între muzeu și publicul urban și din comunele județului) și nicidecum în plan secund, una dintre instituțiile muzeale extrem de apreciate pe plan internațional. Completăm acest profil de activitate cu sublinierea importanței deosebite acordată tuturor manifestărilor internaționale pentru „Capitala culturală a Europei, în anul 2007”, Muzeul „Astra” pregătind 21 de proiecte eligibile, cu un real impact internațional.

Dacă ni s-ar cere o rețetă de succes de principiu, pentru un destin optimist al Muzeului ca instituție a secolului XXI, aș reduce-o la câteva idei: să trăiești în prezent, cu ochii ațintiți în viitor, să-ți asumi condiția propriei identități culturale, ca cea dintâi condiție pentru dobândirea legitimității universale, să-ți faci cu pasiune meseria, ridicându-ți permanent cota științifică și culturală la nivelul superior al ultimelor descoperiri și inovații, în domeniu, dar și pentru a răspunde optimal exigențelor publicului, să conștientizezi că tu

(muzeul tău) ești poarta de intrare a întregii lumi în România și fereastra de privire a lumii întregi prin imaginea propriei culturi. În fond, totul este atât de simplu! Doar că presupune un travaliu imens, continuu și un consum

de energie fizică și psihică uriaș, pentru a învinge prejudecățile și invidiile, obstrucțiile și greutatea obiective. Dar ce altceva ai de făcut, dacă ți-ai ales această dură (dar frumoasă) „meserie”?

WHAT'S A MUSEUM IS AND WHAT CAN AND MUST BE NOWADAYS !

Abstract

The paper discusses and approaches in particular the case of “ASTRA” Museum from Sibiu, concerning its managerial conception that changes the museum into a polyvalent cultural centre, the task of nowadays museum.

The paper sets the criteria and the framework for the development of such a museum, “ASTRA” Museum. Each museum has to be approached individually, no matter how we analyze it, on the whole or apart, in accordance with its collections, the location of exhibition (open air or pavilion) or the fundamental conception of the exhibition. The nowadays museum has to manage in accordance with the 21st century requirements, the European integration, the international competition and the more and more diversified and increased wishes of the public. So the museum has to give up partly to its primary targets and aims and instead of an old-fashioned, boring and dull museum it has to turn into a modern institution, a living museum with polyvalent sides and thus it has to reshape its functions into: museum-school, museum-cultural centre, museum-amphitheatre, museum-university, museum-fair of traditional customs, museum- folk

festivals, museum-park, museum-film producer or museum- students' Olympiad.

Since 1990 “ASTRA” Museum has adopted and developed a managerial program that covers the years of 1990-2005 and which succeeded to reshape the museum into a polyvalent cultural centre. The objectives are multiple and interesting : the collections are turned into account in distinct museums according to their thematic diversity ; proper conditions for heritage storage for each museum, professional staff involved in international relations and projects, ready to be competitive ; organizing and developing a department of scientific research with well defined and high scientific standards of research programs. In this respect, worth to be mentioned are the works of the catalogued collections based on European comparative studies, publishing of volumes and treatises with studies and other materials on profile ; organizing and developing paramuseum departments: information and documentation centre, restoration-conservation lab, film studio, PR-cultural marketing and European integration department and educational, tourism departments ; mutual protocol between museum and

“Lucian Blaga” University, the beneficiaries are the students who can work in museum and later on be employed and the museum professionals work as associate partners at the university ; specialized and diversified touristic services and facilities as the public wishes are more and more demanding ; folk performances(fairs, festivals, Olympiad) during summer, most of them included in the international program “Human Living Treasures”, promoted by UNESCO and successfully implemented in our museum many years ago ; sociological inquiries and polls investigating the real and virtual

public, their wishes and relation to museum and adopt programs according to their requirements; as much as possible organizing international cultural and scientific meetings, so “ASTRA” Museum is involved and co-opted in international structures and can participate at different programs and projects ; advertising and promoting the museum using both classic and modern systems.

In conclusion it must be mentioned and underlined that this managerial program was conceived to be lasting and permanently able to be optimized and improved.